

ภัยคุกคามมิติด้านความมั่นคงที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ของอินเดีย: บริบทด้านความมั่นคงและการทหารในปี ค.ศ.2000-2014

Dimension of Security Threats That Affect the Foreign Policy of India: The Context of Security and Military in 2000-2014

พันธุศาสตร์ เจนร่วมจิต / Phansart Jenraumjit

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ / National Intelligence Agency, Thailand

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านภัยคุกคามของอินเดียที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของอินเดียในบริบทความมั่นคงและการทหาร โดยศึกษาถึงปัจจัยด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ว่ามีผลต่อการเสริมกำลังทางทหาร การปรับทิศทางนโยบายความมั่นคงของอินเดียอย่างไร รวมถึงประเมินศักยภาพทางทหารของอินเดียต่อการก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลก โดยใช้วิธีวิเคราะห์พื้นฐานของแนวคิดสังคมนิยม จากการศึกษา ทำให้ทราบได้ว่าปัจจุบันอินเดียเริ่มพยายามแสดงบทบาทเพื่อเป็นประเทศมหาอำนาจมากขึ้น และอินเดียให้ความสำคัญกับภัยคุกคามจากการขยายอิทธิพลของจีนที่เข้ามาในภูมิภาคเป็นหลัก ทั้งการขยายอิทธิพลทางทะเลในมหาสมุทรอินเดีย การผูกสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของอินเดีย ในขณะที่ภัยคุกคามจากปากีสถานและความขัดแย้งตามแนวชายแดนเป็นเรื่องที่รองลงไป ส่งผลให้อินเดียได้พยายามพัฒนาศักยภาพทางทหารอย่างจริงจังด้วยการเพิ่มกำลังทางเรือ การต่อเรือบรรทุกเครื่องบินด้วยตนเอง และการพัฒนาขีปนาวุธพิสัยไกล เพื่อคานอำนาจการขยายอิทธิพลของจีน อย่างไรก็ตาม การที่อินเดียจะก้าวมาเป็นมหาอำนาจของโลกด้านความมั่นคงอาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากบทบาทที่อินเดียยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เป็นการตั้งรับการแผ่ขยายอิทธิพลจากภายนอกมากกว่า ซึ่งยังคงถูกประเทศมหาอำนาจใช้เป็นพื้นที่ขยายอิทธิพล และยังคงคานอำนาจจากจีนที่เข้ามาในภูมิภาค ดังนั้นบทบาทของอินเดียในภูมิภาคจึงเหมือนเป็นฝ่ายที่ตึงรับมากกว่า ดังนั้น อินเดียจึงต้องรักษาเสถียรภาพภายในภูมิภาคให้มั่นคงก่อน แล้วจึงจะสามารถก้าวออกมาแสดงบทบาทภายนอกภูมิภาคอย่างเต็มตัว จึงจะอาจกล่าวได้ว่าอินเดียเป็นประเทศที่น่าจับตามองที่มีสิทธิ์จะเป็นมหาอำนาจของโลก

คำสำคัญ: ภัยคุกคาม, ความมั่นคง, นโยบายต่างประเทศ

Abstract

This article aims to study the factors that affect the threat of Indian policy in the context of security and the military capability. By studying the various internal and external factors. And how these factors effected the India security policy and the military strengthening. Additional, to study the military potential of India to become a global superpower. By using the method based on the concept of realism. The conclusion of the study, currently, India has tried to become a superpower country and focus on the threat posed by the expansion of Chinese influence in the region. Such as, the expansion of marine influence in the Indian Ocean and the closed relations with the India's neighboring countries. While the threat of conflict along the border and conflict with Pakistan are declined. As a result, India has been trying to develop serious military reinforcements, especially navy, to counterbalance the expanding Chinese. Such as, development of long-range missile and tried to build aircraft carrier. However, it's difficult that India will step into a world power.

Because, India didn't show the clear role of superpower, most are set to extend the influence from outsiders. So India still play in the region which is still being used as a great power expansion. And also to counterbalance the Chinese into the region. So India must maintain stability in the region and to strengthen it. Then it can step out of the role of external regional infrastructures. It will be said that India is eligible to be marked as a global superpower.

Keywords: Threat, Security, Foreign Policy

ภัยคุกคามมิติด้านความมั่นคงที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินเดีย: บริบทด้านความมั่นคงและการทหารในปี ค.ศ.2000-2014

อินเดียเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียใต้ ต้องเผชิญภัยคุกคามต่างๆ อย่างมากมายทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ด้วยภัยคุกคามของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจเข้ามายังภูมิภาคทั้งสหรัฐฯ และจีน รวมทั้งภัยคุกคามจากการก่อการร้ายภายในประเทศและนอกประเทศ ทำให้ภัยคุกคามหลักในอดีตของอินเดียที่เป็นความขัดแย้งกับปากีสถาน และข้อพิพาทเรื่องพรมแดนกับจีน กลายเป็นภัยคุกคามที่รองลงไป โดยอินเดียเริ่มให้ความสำคัญในเรื่องการคานอำนาจต่อมหาอำนาจที่เข้ามาในภูมิภาคมากขึ้น และต้องเร่งแก้ปัญหาภัยก่อการร้ายทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงความสงบของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เพื่อสร้างดุลภาพแห่งอำนาจและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียใต้ รวมทั้งเป็นการแสดงศักยภาพของอินเดียในการที่จะเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก ดังที่หลายฝ่ายจับตามอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้อินเดียเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับโลกตะวันตกโดยเฉพาะในด้านความมั่นคง เพื่อจะเป็นการถ่วงดุลกับจีนที่พยายามขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียใต้ อินเดียได้เริ่มผูกสัมพันธ์กับสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯเองก็เริ่มสนใจอินเดียเช่นกันในฐานะตลาดสินค้าและการลงทุนขนาดใหญ่ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความประจักษ์ชัดใน ปี ค.ศ.2004 เมื่ออินเดียและสหรัฐฯได้ประกาศดำเนินความสัมพันธ์ในรอบ Next Step Strategic Partnership โดยมีประเด็นความร่วมมือด้านยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ โครงการกิจกรรมนิวเคลียร์ทางพลเรือน โครงการอวกาศ และการค้าขายเทคโนโลยีขั้นสูง จนกระทั่งในปี ค.ศ.2005 เมื่อ นาย Manmohan Singh นายกรัฐมนตรีอินเดียเดินทางเยือนสหรัฐฯ และได้มีข้อตกลงด้านนิวเคลียร์ทางพลเรือนกับสหรัฐฯอย่างเป็นทางการ ซึ่งนำไปสู่การผ่อนปรนกฎระเบียบการค้าวัสดุนิวเคลียร์แก่อินเดียของกลุ่มประเทศ Nuclear Supplier Group (NSG) ซึ่งถือเป็นการยุติการถูกโดดเดี่ยวของอินเดียต่อการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ จึงส่งผลให้อินเดียสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีขั้นสูงทางนิวเคลียร์ สามารถสร้างโรงงานผลิตพลังงานนิวเคลียร์ได้เพิ่มขึ้น มีเชื้อเพลิงนิวเคลียร์อย่างเพียงพอ และอาจส่งผลให้อินเดียเป็นมหาอำนาจทางนิวเคลียร์อย่างแท้จริง (สอท.ไทย ณ กรุงนิวเดลี, ม.ป.ป.)

ในส่วนของประเด็นความขัดแย้งกับปากีสถานจะเป็นเรื่องที่รองลงไป เนื่องจากอินเดียเห็นแล้วว่าศักยภาพทางทหารของปากีสถานมีอาจสู่อินเดียได้ ถึงแม้จะมีหัวรบนิวเคลียร์เหมือนกัน ซึ่งจนถึงปัจจุบันทั้งสองประเทศก็ยังคงมีการแข่งขันทดของขีปนาวุธอย่างต่อเนื่อง เพื่อทดสอบอาวุธรุ่นใหม่ของประเทศของตนผลิต อย่างไรก็ตาม การแข่งขันดังกล่าวอาจจะเป็นเรื่องที่รองลงไปแล้ว แต่ที่ทั้งสองฝ่ายยังคงแข่งขันกันทดลองขีปนาวุธอยู่ ก็เพื่อเป็นคานอำนาจหรือแสดงศักยภาพให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นเท่านั้นเอง ในบทความชิ้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงภัยคุกคามของอินเดียที่เผชิญในปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารของอินเดียใน ค.ศ.2000-2014 โดยเน้นไปในเรื่องของการเสริมกำลังทางทหาร ทั้งนี้ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงอาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภทด้วยกันคือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในประเทศ

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความมั่นคงของอินเดีย

ภูมิรัฐศาสตร์ของอินเดียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคเอเชียใต้ และมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 6 ประเทศ และหลายประเทศมีการเมืองที่ไร้เสถียรภาพ ซึ่งมีทั้งมิตรและศัตรูกับอินเดีย ปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงของอินเดียคือ ความไร้เสถียรภาพ ข้อพิพาทแนวชายแดน และการเป็นอริกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกับปากีสถานที่เป็นศัตรูกันมายาวนาน นอกจากนี้อินเดียยังคงมีความขัดแย้งในเรื่องของ เขตแดนกับจีน และความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างจีนกับปากีสถาน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยผลักดันให้อินเดียเสริมกำลังทหารที่ประจำการบริเวณพรมแดนติดต่อกับจีนด้านรัฐอรุณาจัลประเทศมากขึ้น เห็นได้จากอินเดียเพิ่มฝูงเครื่องบินรบ Sukhoi-30 MİK ที่ประจำการในฐานทัพอากาศ Tezpur ใกล้ชายแดนจีน ขณะที่ความมั่นคงทางทะเลในมหาสมุทรอินเดียนับวันก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น โดยเป็นพื้นที่แสดงบทบาทของชาติมหาอำนาจ ไม่ว่าจะเป็น จีน สหรัฐฯ รวมถึงกลุ่มผู้ก่อการร้าย และกลุ่มแบ่งแยกดินแดน

ที่ผ่านมาอินเดียเคยมีนโยบาย “มองตะวันออก” (Look east policy) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการแลกเปลี่ยนความรู้ทางทหาร แต่ภายหลังอินเดียแสดงความมุ่งมั่นมากขึ้นที่จะกระชับความสัมพันธ์กับชาติในเอเชีย จึงปรับนโยบายเป็น “ปฏิบัติอย่างคนตะวันออก” (สุชีล เค. ซิงห์, 2557) แสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ของอินเดียในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและด้านยุทธศาสตร์กับนานาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อยกระดับสถานะของอินเดียขึ้นเป็นมหาอำนาจแห่งภูมิภาคและเพื่อท้าทายอิทธิพลในเชิงยุทธศาสตร์ของจีนในภูมิภาคเอเชียใต้ การขยายอิทธิพลของจีนเข้ามาในภูมิภาค ทำให้อินเดียต้องเริ่มปรับบทบาทของตนเองที่เคยมีมา และเริ่มหาพันธมิตรทั้งจากชาติตะวันตก และชาติจากเอเชียมากขึ้น เห็นได้ว่าในช่วงหลังอินเดียได้เริ่มปฏิสัมพันธ์กับสหรัฐฯ มากขึ้น โดยนายเรนทรา โมตี ของอินเดีย ได้เดินทางเยือนสหรัฐฯ เมื่อปี ค.ศ.2014 และได้ตกลงกันกับประธานาธิบดีสหรัฐฯ นายบารัค โอบามา ในการกระชับความร่วมมือความมั่นคงทางทะเลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อรองรับเสรีภาพในทางเดินเรือ นอกจากนี้ เมื่อตุลาคม ค.ศ.2008 อินเดียก็ได้พัฒนาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นโดยได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคง อินเดีย-ญี่ปุ่น (India-Japan Security Declaration) และในเดือนกันยายน 2014 อินเดียได้ร่วมกับญี่ปุ่นประกาศความเป็นหุ้นส่วนด้านยุทธศาสตร์พิเศษและเป็นหุ้นส่วนระดับโลก เพื่อความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศและการถ่ายโอนเทคโนโลยีสำหรับเครื่องบินรบชนิดพิเศษ ซึ่งข้อตกลงนี้เป็นการจำหน่ายยุทโธปกรณ์ครั้งแรกของญี่ปุ่นนับตั้งแต่ที่ญี่ปุ่นต้องบังคับตัวเองมิให้จำหน่ายอาวุธและยุทโธปกรณ์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง อีกทั้งอินเดียได้ตกลงที่จะจัดหายุทโธปกรณ์และเรือรบให้แก่เวียดนาม และในการปล่อยดาวเทียมอวกาศเพื่อเวียดนาม เมื่อเดือนตุลาคม 2004 อินเดียกับเกาหลีใต้ได้มีการลงนามในข้อตกลงที่เรียกว่าความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ เพื่อสันติภาพและความรุ่งเรืองระยะยาว (Long-term Cooperative Partnership for Peace and Prosperity) และเมื่อเดือนมกราคม 2010 ก็ได้ลงนามในหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ร่วมกันของทั้งสองประเทศ ซึ่งเป็นการขยายบทบาทด้านความมั่นคงของอินเดียในคาบสมุทรเกาหลี และเป็นพื้นที่ที่จีนมีบทบาทสำคัญ นอกเหนือจากการคานอำนาจกับจีนแล้ว ยังเป็นการหาพันธมิตรเพื่อคานอำนาจกับปากีสถานที่มีความสัมพันธ์อันดีกับเกาหลีเหนือ ในระยะหลังจีนได้พยายามจะขยายอิทธิพลไปทั่วโลก รวมถึงมหาสมุทรอินเดีย โดยนายสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีน ได้ผลักดันนโยบาย “เส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งจะเชื่อมการค้าระหว่างจีน อาเซียน ผ่านมหาสมุทรอินเดีย และไปจนถึงทวีปยุโรป โดยจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศที่รายรอบจีนในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งอินเดีย นอกจากนี้ ผู้นำจีนยังได้ผลักดันจัดตั้งกองทุน China-ASEAN Maritime Cooperation Fund วงเงิน 3 พันล้านหยวน เพื่อสร้างความร่วมมือทางทะเลระหว่างจีนกับเพื่อนอาเซียน เช่น การวิจัยทางทะเล และปกป้องสิ่งแวดล้อม การเดินเรือเพื่อความปลอดภัย การเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือ การค้นหาและการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการต่อสู้กับภัยคุกคามข้ามชาติ (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2557)

1.2 ปัญหาปากีสถาน ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับปากีสถานนั้นเป็นปัญหาหามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีรากฐานทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่การแบ่งแยกประเทศหลังการประกาศอิสรภาพจากอังกฤษ โดยทั้งสองฝ่ายต่างอ้าง

กรรมสิทธิ์ครอบครองดินแดนแคชเมียร์ ซึ่งทำให้เกิดสงครามใหญ่ระหว่างกันถึง 3 ครั้ง ในปี ค.ศ.1947 ค.ศ.1965 และ ค.ศ.1999 และส่งผลให้ทั้งสองประเทศมองกันเป็นศัตรูมาโดยตลอด โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีกิจกรรมที่คานอำนาจระหว่างกัน อาทิ การแข่งขันพัฒนาขีปนาวุธ และการกล่าวอ้างต่อกันว่าปากีสถานอยู่เบื้องหลังความไม่สงบในอินเดีย อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศ เริ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเมื่อปี ค.ศ.2004 ผู้นำทั้งสองฝ่ายตกลงจะให้มีการเจรจา Composite Dialogue ระหว่างกัน เพื่อเป็นการรื้อฟื้นความสัมพันธ์และเพื่อให้เป็นเวทีเจรจาแก้ไขปัญหาคอขวดในประเด็นต่างๆ แต่กระบวนการเจรจาดังกล่าวหยุดชะงักเป็นระยะ เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงซึ่งต่างฝ่ายต่างกล่าวหาว่าอีกฝ่ายอยู่เบื้องหลัง ทั้งนี้ การเกิดเหตุก่อการร้ายครั้งร้ายแรงที่เมืองมุมไบเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2008 เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้กระบวนการเจรจา Composite Dialogue ต้องชะงักงันลง และรัฐบาลอินเดียมีท่าทีที่จะไม่ยินยอม รื้อฟื้นการเจรจาหากปากีสถานยังไม่ดำเนินการจับกุมตัวผู้ก่อการร้ายที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์มาดำเนินคดี และอินเดียจะไม่ดำเนินการอย่างจริงจังในเรื่องการกวาดล้างผู้ก่อการร้ายที่มีฐานที่ตั้งอยู่ในปากีสถาน (สอท.ไทย ณ กรุงนิวเดลี, ม.ป.ป.)

ความเป็นอริกันของทั้งสองประเทศ ส่งผลต่อทิศทางความมั่นคงของอินเดีย โดยทั้งสองประเทศได้พยายามแข่งขันกันด้วยการแสดงแสนยานุภาพทางทหาร โดยเฉพาะจากอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งอินเดียได้มีความคิดในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ครั้งแรกเมื่อ 26 มิ.ย. 1946 โดย เนรู นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศว่า “ตราบไคที่โลกยังอยู่ในระบบที่เป็นอยู่ ทุกประเทศจำเป็นต้องจัดหาสิ่งที่สามารถป้องกันตนเอง จึงไม่ต้องสงสัยว่าอินเดียจะพัฒนาวิทยาศาสตร์ และหวังว่านักวิทยาศาสตร์ของอินเดียจะใช้อาวุธนิวเคลียร์ (Atomic Force) ในจุดประสงค์ที่สร้างสรรค์ (Constructive Purpose) และถ้าอินเดียต้องเผชิญภัยคุกคาม ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องป้องกันตนเองด้วยทุกวิถีทาง” (Udgaonkar, 1999) เนื่องจาก อินเดียต้องเสียดินแดนให้แก่จีนในเดือน ต.ค.1962 อินเดียจึงเริ่มพัฒนาโครงการนิวเคลียร์อย่างจริงจัง ครั้งแรกในปี ค.ศ.1964 และประสบความสำเร็จในการทดลองครั้งแรกในปี ค.ศ.1974 ในชื่อ “Smiling Buddha” ซึ่งอ้างเหตุผลว่าเป็นการป้องปรามภัยคุกคามที่มาจากจีน อย่างไรก็ตาม การทดลองครั้งนี้ก็เหมือนการส่งสารให้ปากีสถานรับรู้ถึงขีดความสามารถของอินเดีย ต่อมาอินเดียได้ทดลองอีกครั้งเมื่อปี 11 พ.ค. 1998 ในชื่อ “Operation Shakti” ติดตั้งกับขีปนาวุธพะโคราน 2 (Pakhran 2) นับหนึ่งเป็นการประกาศว่าอินเดียเป็นประเทศมหาอำนาจทางนิวเคลียร์ และในเดือน ส.ค.1999 อินเดียได้ประกาศนโยบายว่าจะไม่เป็นประเทศที่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ก่อน โดยหลังจากที่อินเดียทดลองนิวเคลียร์ในเดือนเดียวกันปากีสถานก็ได้ทดลองนิวเคลียร์ใต้ดิน 28 พ.ค. 1998 เป็นครั้งแรกชื่อชาไก (Chagai 1) ถึง 5 ครั้ง เพื่อส่งสัญญาณให้อินเดียเห็นว่าปากีสถานสามารถต่อกรอินเดียได้

ปากีสถานมีความคิดที่จะพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ครั้งแรกหลังจากที่การทำสงครามกับอินเดียในปี ค.ศ.1965 โดยนายกรัฐมนตรีบูตโต (Zulfikar Ali Bhutto) ได้แสดงความต้องการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ พร้อมทั้งประกาศว่า “ถ้าอินเดียสร้างระเบิด (Bomb) เราก็จะกินหญ้า ใบไม้ไปพันปี และโหยหิวตลอดกาล แต่เรามีระเบิดด้วยตัวเราเอง ชาวคริสต์มีระเบิด ยิวมีระเบิด และตอนนี้ฮินดูมีระเบิด ทำไมมุสลิมจึงมีระเบิดไม่ได้” (Weekly Blitz, 2009) ซึ่งในช่วงแรกของการพัฒนาปากีสถานได้รับการสนับสนุนการวิจัยเครื่องปฏิกรณ์จากสหรัฐฯ ในปี ค.ศ.1969 ต่อมาได้ลงนามกับ the United Kingdom Atomic Energy Authority (UKAEA) ของอังกฤษซึ่งให้การสนับสนุนปากีสถานในกระบวนการแยกเกรดพลูโตเนียม ต่อมาในการทำสงครามปี ค.ศ.1971 ที่ปากีสถานพ่ายแพ้ต้องเสียดินแดนกว่า 150,000 ตร.กม. นำไปสู่การปลดปล่อยบังกลาเทศ ทำให้นายบูตโตได้ประกาศถึงการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์อย่างจริงจังเมื่อ 20 ม.ค. 1972 ว่า “อะไรที่ Raziuddin Siddiqui (นักฟิสิกส์ปากีสถาน) ช่วยเหลือสหรัฐฯ ในโครงการ แมนฮัตตัน นักวิทยาศาสตร์ปากีสถานก็สามารถทำได้เช่นกัน เพื่อช่วยเหลือประชาชนของตน” (Shahid-ur, 1999: 21-23) ซึ่งปากีสถานในยุคนั้นก็ได้เริ่มรวบรวมนักวิทยาศาสตร์ปากีสถานที่ทำงานในโครงการนิวเคลียร์ของชาติอื่นกลับให้เข้ามาทำงานพัฒนาโครงการของปากีสถาน ปัจจุบัน ทั้งสองประเทศมีหัวรบนิวเคลียร์ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันโดยอินเดียมีประมาณ 70-100 หัวรบ ขณะที่ปากีสถานมีมากกว่า 90 หัวรบ นอกจากนี้ ปากีสถานยังได้ขายเทคโนโลยีนิวเคลียร์ให้แก่ประเทศอื่นอีก ได้แก่ เกาหลีเหนือ อิหร่าน และลิเบีย จากการรับสารภาพ ของนายข่าน (Abdul Qadeer Khan) นักวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์

ของปากีสถาน ที่แอบลักลอบขายข้อมูลดังกล่าวเมื่อปี ค.ศ.2004 (The Guardian, 2009) และภายหลังจากทั้งสองประเทศทดลองนิวเคลียร์ในปี ค.ศ.1998 ทั้งสองประเทศก็เริ่มแสดงแสนยานุภาพ ทางทหารในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะการพัฒนาและทดลองขีปนาวุธเพื่อข่มขวัญฝ่ายตรงข้าม

ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา อินเดียและปากีสถาน พัฒนาและทดลองขีปนาวุธเพื่อข่มขวัญฝ่ายตรงข้ามเรื่อยมา และใช้เวลาไล่เลี่ยกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอินเดียประสบความสำเร็จในการพัฒนาและทดลองขีปนาวุธปรีทิว Prithivi ครั้งแรกใน ค.ศ.1984 และประจำในกองทัพปี ค.ศ.1994 ต่อมาใน 4 ต.ค. 2012 อินเดียประสบความสำเร็จในการทดสอบขีปนาวุธพิสัยไกลปล่อยจากเรือรบปรีทิว 2 (Prithivi 2) ใน 7 ต.ค. 2012 ประสบความสำเร็จอินเดียก็ได้ทดลองขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียง (BrahMos Supersonic Cruise Missile) ระยะ 290 กม. ใน 22 พ.ย. 2012 และประสบความสำเร็จทดลองยิงขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียงต่อต้านขีปนาวุธจากพื้นสู่พื้น (Supersonic Interceptor Missile) ประสบความสำเร็จ ในการทดลองยิงขีปนาวุธ พื้นสู่พื้นอัคนี 1 (Agni 1) พิสัย 700 กม. ที่เกาะ Odisha ใน 11 ธ.ค. 2012 ซึ่งเป็นการฝึกตามยุทธศาสตร์ของกองทัพ Strategic Force Command of Indian Army (NDTV, 2009) และประสบความสำเร็จทดลองขีปนาวุธปล่อยจากเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ INS Arihat เมื่อ 28 ม.ค. 2013 ชื่อ BO5 ซึ่งเป็นขีปนาวุธพิสัยกลางที่อ่าวเบงกอล ขณะที่ปากีสถานก็ได้ทดลองขีปนาวุธในเวลาใกล้เคียงกัน โดยทดลองขีปนาวุธพิสัยไกล Haf 4 พิสัย 60 กม. เมื่อ 11 ก.พ. 2013 ทดลองขีปนาวุธจากพื้นสู่พื้น Haf 2 หรือ Abdali พิสัย 180 กม. เมื่อ 15 ก.พ. 2013 ทดลองขีปนาวุธ Shaheen 1 10 เม.ย. 2013 และอินเดียก็ได้ทดลองขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียง (BrahMos Supersonic Cruise Missile) ระยะ 290 กม.เป็นการตอบโต้ เมื่อ 22 พ.ค. 2013 (NDTV, 2013) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการแสดงออกของทั้งสองประเทศในระยะหลัง เปลี่ยนไปจากเดิม คือ ไม่มีการปะทะกันหรือมีความขัดแย้งที่รุนแรง แต่จะออกมาในรูปของการแสดงศักยภาพข่มขวัญกันมากกว่า เนื่องจากทั้งสองประเทศต้องประสบภัยคุกคามที่มาจากภายนอกประเทศ รวมถึงการคานอำนาจกับมหาอำนาจจากนอกภูมิภาค มากกว่าที่จะคานอำนาจกันเองภายในภูมิภาค

1.3 ความขัดแย้งที่มีกับจีน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์จากการทำสงครามระหว่างอินเดียกับจีนเมื่อปี ค.ศ.1962 นำไปสู่การที่จีนอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองเหนือรัฐอรุณาจัลประเทศของอินเดีย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 90,000 ตารางกิโลเมตร เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่บั่นทอนความพยายามของทั้งสองประเทศในการเสริมสร้างความไว้วางใจกัน และเป็นเหตุให้การเจรจาวิภาคิเพื่อแก้ไขปัญหาพรมแดนแต่ละครั้งไม่มีความคืบหน้า อีกทั้งยังทำให้อินเดียได้พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อย่างจริงจังเพื่อคานอำนาจกับจีน ถึงแม้ ด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปทำให้ทั้งสองประเทศต้องหันหน้าเข้าหากัน เห็นได้จาก ประธานาธิบดีหูจินเทา (Hu Jin tao) ของจีนได้เดินทางเยือนอินเดีย เพื่อกระชับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Cooperative Partnership) ไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์และความร่วมมือ เพื่อสันติภาพและความรุ่งเรือง (Strategic and Cooperative Partnership for Peace and Prosperity) อีกทั้ง มีการเพิ่มความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างกัน นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการเสริมสร้างความไว้วางใจกัน ผ่านการฝึกร่วมทางทหาร และการขยายความร่วมมือในประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม อินเดียยังคงหวาดระแวงจีนในด้านความมั่นคงและการทหาร โดยเฉพาะการขยายอิทธิพลทางทะเลของจีนในมหาสมุทรอินเดีย การพัฒนาแสนยานุภาพทางทหาร การขยายอิทธิพลไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียในเอเชียใต้ ตลอดจนข้อขัดแย้งในเรื่องของเขตแดนในรัฐอรุณาจัลประเทศ และรัฐสิกขิม (สอท.ไทย ณ กรุงนิวเดลี, ม.ป.ป.)

ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศดูเหมือนจะดี แต่ก็ยังมีความเคลือบแคลงสงสัยและไม่ไว้วางใจต่อกันมาโดยตลอด ซึ่งจีนพยายามใช้อิทธิพลในเวทีพหุภาคีเหนือปัญหาขัดแย้งด้านพรมแดนกับอินเดีย ด้วยการขัดขวางการขออนุมัติเงินกู้ของอินเดียจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) มูลค่ากว่า 2,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในรัฐอรุณาจัลประเทศ และการที่จีนละเมิดพรมแดนเข้ามาในพื้นที่รัฐอรุณาจัลประเทศของอินเดียหลายครั้งทำให้ทั้งสองฝ่ายยิ่งตอบโต้กันในพื้นที่ ส่งผลให้อินเดียต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดต่อจีนว่าเป็นภัยคุกคามร้ายแรงที่สุดแทนที่ปากีสถาน จนนำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารครั้งใหญ่ของอินเดียบริเวณพรมแดนด้านที่ติดต่อกับจีนมากขึ้น นอกจากนี้ จากการพบหารือกรอบการประชุมองค์การความร่วมมือ

เซี่ยงไฮ้ (SCO) อินเดียก็ได้แสดงท่าทีเคลือบแคลงการดำเนินนโยบายของจีนมาตลอด จากกรณีจีนคัดค้านคำร้อง ขอ อนุมัติเงินกู้ของอินเดียจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ประกอบกับอินเดียวิตกกังวลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทาง ทหารของจีน ขณะที่ทั้งสองประเทศแข่งขันกันเพื่อช่วงชิงแหล่งพลังงานทั่วโลก ทำให้ประเทศทั้งสองไม่ยินยอม ประนีประนอมในกรณีที่เกิดการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างกัน ซึ่งอินเดียก็ยังยืนยันอธิปไตยเหนือรัฐอรุณาจัลประเทศ ที่เป็นพื้นที่ขัดแย้งกับจีน พร้อมกับยืนยันจุดยืนว่า ดาไล ลามะ มีสิทธิ์อันชอบธรรมในการเดินทางไปรัฐอรุณาจัล ประเทศของอินเดียอย่างอิสระในพฤศจิกายน 2009 พร้อมกับทั้งย้ำว่า จีนไม่มีสิทธิ์เข้าแทรกแซงในประเด็นที่ไม่ใช่ กิจการภายในของจีน ขณะที่จีนคัดค้านการเยื้องก่งกล่าวอย่างจริงจัง เนื่องจากถือว่ารัฐอรุณาจัลประเทศเป็นส่วนหนึ่ง ของเขตปกครองตนเองทิเบตของจีน

ภายหลัง มั่นโมหัน สิงห์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีอินเดียสมัยที่ 2 เมื่อมิถุนายน 2009 ภายใต้รัฐบาลผสมอินเดีย “พันธมิตร แนวร่วมก้าวหน้า” (United Progressive Alliance: UPA) ก็ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการรับมือภัยคุกคามระยะ ยาวจากจีน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณพรมแดนอินเดียติดต่อกับจีนด้านรัฐอรุณาจัลประเทศ ทางตะวันออกเฉียงเหนือของ อินเดีย เห็นได้จากการที่อินเดียเสริมมาตรการด้านการป้องกันหลายด้านในพื้นที่ดังกล่าว ที่สำคัญได้แก่ การเพิ่มกำลัง ทหารอินเดียที่ประจำการบริเวณพรมแดน และการเพิ่มฝูงบิน Sukhoi-30MIK ที่ประจำการในฐานทัพอากาศ Tezpur ในรัฐอัสสัม จาก 4 ลำ เป็น 18 ลำ ซึ่งน่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้นการแทรกซึมข้ามแดนของจีนเข้ามาในพื้นที่ และ ป้องปราม/ตอบโต้ความเคลื่อนไหวทางทหารเชิงรุกของจีน หลังจากอินเดียประเมินว่าในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา จีนสร้าง ฐานทัพอากาศใน TAR จำนวน 4 แห่ง และฐานทัพอากาศบริเวณพื้นที่จีนตอนใต้ อีก 3-4 แห่ง ตลอดจนมีการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางถนน รถไฟ และทางอากาศตามแนวควบคุม (Line of Control: LoC) ติดต่อ ระหว่างอินเดียบกับจีน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Military Contingency Plan ของจีน เพื่อประโยชน์ในการเคลื่อนย้ายกำลัง ทหาร และคำประกันความปลอดภัยของเส้นทางขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากชายฝั่งทะเลด้านรัฐอาระกันของพม่า ในอ่าวเบงกอล ไปยังมณฑลยูนนานของจีน ระยะทางประมาณ 1,100 กิโลเมตร นอกจากการเตรียมพร้อมในลักษณะของ การทำสงครามตามแบบ (Conventional preparations) แล้ว อินเดียยังตระหนักถึงความจำเป็นในการรับมือกรณีจีน ก่อสร้างฐานยิงขีปนาวุธที่มีขีดความสามารถในการติดตั้งหัวรบนิวเคลียร์ใกล้ Delingha และ Da Qaidam ทาง ตอนกลางของจีน ซึ่งมีระยะยิงถึงพื้นที่บริเวณทางตอนเหนือของอินเดียและตอนใต้ของรัสเซีย ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุ สำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้อินเดียพยายามเร่งรัดโครงการพัฒนาขีปนาวุธ เฉพาะอย่างยิ่งขีปนาวุธอักษิ 3 และ 5 (Agni-III-V) ระยะยิง 3,500 และ 5,000 กิโลเมตร ให้แล้วเสร็จทันตามกำหนดภายในปี 2021

1.4 การขยายอิทธิพลของจีนเข้ามายังภูมิภาคเอเชียใต้เพื่อปิดล้อมอินเดีย จีนพยายามขยายอิทธิพลเข้าไปในประเทศ ต่างๆ ที่อยู่รายล้อมอินเดีย แสดงออกมาจากหลายนโยบาย โดยเฉพาะนโยบาย “เส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งจะเชื่อมการค้าระหว่างจีน อาเซียน ผ่านมหาสมุทรอินเดีย และไปจนถึงทวีปยุโรป โดยจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ใน การขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศที่รายรอบจีนในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งอินเดีย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าจีน เริ่มให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่พม่าและปากีสถาน รวมทั้งเรียกร้องให้ขยายความร่วมมือทางทหารร่วมกัน โดย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 มีการลงนามในสัญญาซื้ออาวุธ ครอบคลุมถึงการที่ปากีสถานจะให้ความช่วยเหลือพม่าในการจัดหา อาวุธขนาดเล็กและการซ่อมบำรุง โดยจีนมีบทบาทสำคัญอยู่เบื้องหลังการจัดการเยือนระหว่างผู้นำทางทหารของทั้ง สองประเทศ ซึ่งจีนเป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนหลักทางทหารของพม่า ที่สำคัญอาทิ การสร้างทางหลวงเชื่อมระหว่าง มณฑลยูนนานกับพม่า การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารตามแนวและปากแม่น้ำอิระวดี รวมทั้งการแลกเปลี่ยน ทางทหาร โดยในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา จีนให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่พม่ามูลค่ากว่า 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองประเทศ สำหรับเหตุผลที่จีนขยายอิทธิพลเข้าไปยัง ประเทศเพื่อนบ้านของอินเดีย อาจเนื่องจากจีนจำเป็นต้องหาตลาดใหม่เพื่อรองรับการส่งออกสินค้า ภายหลังจีนเข้าเป็น สมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) หวังประโยชน์จากการใช้แม่น้ำอิระวดีของพม่าเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากบริเวณ

ชายแดนด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน รวมทั้งจีนมีความจำเป็นมากขึ้นในการนำเข้าน้ำมันจากภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งจะทำให้จีนต้องให้ความสำคัญกับการปกป้องเส้นทางเดินเรือ ที่ขนส่งน้ำมัน

ความวิตกกังวลของอินเดียต่อการขยายบทบาทของจีนมายังพม่าจนถึงมหาสมุทรอินเดีย ทำให้อินเดียเร่งกระชับความสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารพม่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 ทั้งสองฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของเจ้าหน้าที่ทางทหารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บัญชาการทหารเรือพม่าได้เดินทางเยือนอินเดียเมื่อต้นปี ค.ศ. 2000 ขณะที่ผู้บัญชาการทหารบกอินเดียเยือนพม่า เมื่อมิถุนายน-กรกฎาคม 2000 รวมทั้งมีการลงนามในข้อตกลงซึ่งอินเดียจะให้ความช่วยเหลือพม่าเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นทางทหารที่ไม่ใช่อาวุธ นอกจากนี้ ยังมีข้อตกลงความร่วมมือปราบปรามการเคลื่อนไหวกของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ของตนเอง และเพิ่มการแลกเปลี่ยนทางทหารระหว่างกันมากขึ้น ทั้งนี้ อินเดียพยายามกระชับความสัมพันธ์กับพม่าเพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนในอ่าวเบงกอล ทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย ด้วยการเสนอให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่พม่า สกัดกั้นการจัดตั้งพันธมิตรสามฝ่ายระหว่างจีน-ปากีสถาน-พม่า รวมทั้งหลีกเลี่ยงการปิดล้อมอินเดียจาก 3 ด้าน นอกจากนี้ เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับพม่าในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้อินเดียได้ประโยชน์ในการกระชับความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจกับประเทศภาคีอาเซียน เฉพาะอย่างยิ่งทางทหาร

1.5 มหาสมุทรอินเดียและความมั่นคงทางทะเล มหาสมุทรอินเดียถือเป็นพื้นที่ทางทะเลยุทธศาสตร์ที่สำคัญของอินเดีย เนื่องจากเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมหาสมุทรอินเดีย ถือเป็นพื้นที่ที่ถูกใช้ในการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐและจีน ซึ่งสหรัฐใช้เป็นฐานที่มั่น ในการขยายอิทธิพลสู่ภูมิภาคตะวันออกกลาง ส่วนจีนมีความจำเป็นในการนำเข้าน้ำมันจากภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งจะทำให้จีนต้องให้ความสำคัญกับการปกป้องเส้นทางเดินเรือ ที่ขนส่งน้ำมัน อีกทั้งเป็นการแสดงบทบาทมหาอำนาจของจีน ดังแสดงออกมาจากนโยบาย “เส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21” ของจีน นอกจากนี้ มหาสมุทรอินเดีย ก็ยังเป็นพื้นที่ที่กองเรือของสหภาพยุโรปก็ปฏิบัติการในการคุ้มกันเรือสินค้าที่จะถูกปล้นจากกลุ่มโจรสลัด ดูแลผลประโยชน์ของเรือสินค้า

นอกเหนือจากการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ มหาสมุทรอินเดียยังประสบกับภัยก่อการร้ายทางทะเล และความมั่นคงทางทะเล ซึ่งเป็นมิติใหม่ที่มีความสำคัญมากภายหลังเหตุการณ์ 9/11 โดยเฉพาะภายหลังมีการตรวจพบว่ามีกลุ่มก่อการร้ายใช้เรือบรรทุกตู้สินค้าเป็นที่หลบซ่อนและหลบหนี นอกจากนี้ กลุ่มก่อการร้ายที่เคลื่อนไหวกว้างในและโดยรอบมหาสมุทรอินเดียยังเป็นที่ทราบกันว่ามีกองเรือเป็นของตนเอง และจดทะเบียนภายใต้ flag of convenience (FOC) เฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่ม แบ่งแยกดินแดนพยัคฆ์หมิอิลัม (LTTE) ของศรีลังกา ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการขนส่งอาวุธ ซึ่งเป็นปัญหาท้าทายสำคัญด้านความมั่นคงทางทะเล ขณะที่ปัญหาดังกล่าวยังมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชญากรรม ที่ขนส่งสินค้าผิดกฎหมายผ่านน่านน้ำดังกล่าว

ที่ผ่านมา อินเดียให้ความสำคัญกับการปกป้องแนวพรมแดนทางบกเป็นหลัก แต่ด้วยภัยคุกคามทางทะเลที่เริ่มมีความสำคัญยิ่งขึ้น และเป็นพื้นที่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ส่งผลให้อินเดียหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นกับการป้องกันแนวชายฝั่งของอินเดีย ที่มีความยาวประมาณ 7,500 กิโลเมตร อินเดียจึงประกาศแผนความมั่นคงตามแนวชายฝั่ง (Coastal Security Plan) เมื่อธันวาคม 2006 เพื่อบูรณาการและประสานความร่วมมือใกล้ชิดระหว่างสามหน่วย ได้แก่ กองทัพเรือ หน่วยป้องกันชายฝั่ง และ เจ้าหน้าที่ตำรวจยามฝั่ง โดยแผนบูรณาการความมั่นคงตามแนวชายฝั่งของอินเดียดังกล่าว มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแผนดังกล่าวจำนวนกว่า 123 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งการปรับปรุงและติดตั้งอุปกรณ์พื้นฐาน ตลอดจนการจัดตั้งสถานีเจ้าหน้าที่ตำรวจยามฝั่ง ตลอดจนบริเวณแนวชายฝั่งทะเลความยาว 7,500 กิโลเมตร เฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณรัฐชายฝั่ง ที่สำคัญได้แก่ กุชราต เกรละ อันธรประเทศ เบงกอล ตะวันตก กรณาฏกะ และโอริสสา จะช่วยสกัดกั้นภัยคุกคามทางทะเล อาทิ การลักลอบขนอาวุธได้เข้มงวดยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ อินเดียได้ปรับเปลี่ยนหลักนิยมทางทะเล (Indian Maritime Doctrine) เมื่อปี ค.ศ. 2004 โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทะเลเชิงรุก และเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อปกป้องน่านน้ำและชายฝั่งทะเลของอินเดีย ควบคู่

กับการรักษาพื้นที่ครอบครองและคำประกันความปลอดภัยในน่านน้ำมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Region: IOR) ซึ่งอินเดียถือว่าเป็นเขตอิทธิพลของตน การปรับเปลี่ยนหลักนิยมทางทะเลดังกล่าวเพื่อเตรียมรับมือกับภัยคุกคามและการค้าประกันผลประโยชน์ของอินเดีย ส่งผลให้อินเดียจำเป็นต้องจัดหาเรือที่ทันสมัย เฉพาะอย่างยิ่ง เรือบรรทุกเครื่องบินจากต่างประเทศและผลิตขึ้นเองเพื่อนำเข้าประจำการในกองทัพเรือทดแทนเรือ “INS Vikrant” ที่ล้าสมัยและปลดประจำการเมื่อปี ค.ศ.1997

ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความมั่นคงของอินเดีย

ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อนโยบายความมั่นคงด้านของอินเดีย อินเดียให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายภายในประเทศ ซึ่งในอินเดียมีกลุ่มก่อการร้ายภายในประเทศจำนวนมาก และกระจายอยู่เกือบทุกพื้นที่ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางตอนเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ทางใต้ หรือแม้กระทั่งในกรุงนิวเดลี และมีรูปแบบที่หลากหลายในการก่อความไม่สงบ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 32 กลุ่ม ตาม Provision of Unlawful Activities (Prevention) Act ที่อินเดียได้ประกาศให้เป็นกลุ่มก่อการร้าย (Pathak, 2004) และในรายงานประจำปี 2007-2008 ของกระทรวงมหาดไทยอินเดีย ก็ได้ให้ความสำคัญถึงภัยคุกคามอันหลากหลายที่กระทบต่อความมั่นคงของอินเดีย ซึ่งมาจากการแบ่งแยกดินแดน ปัญหาด้านเชื้อชาติ และการก่อการร้าย โดยปัญหาที่อินเดียให้ความสำคัญ คือ ปัญหาขัดแย้งกรีนแคมป์ การเคลื่อนไหวของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในรัฐทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การก่อความไม่สงบของกลุ่มนิคม ลัทธิเหมา และการก่อการร้ายครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม อินเดียยังคงเชื่อมั่นว่า สถานการณ์ ความมั่นคงภายในของอินเดียยังมีเสถียรภาพและอยู่ในภาวะที่ควบคุมได้ ทั้งจากการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงของส่วนกลางกับท้องถิ่น และการริเริ่มโครงการด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในจากการก่อการร้ายมีแนวโน้มบั่นทอนคะแนนนิยมของพรรครัฐบาลสำหรับการเลือกตั้งทั่วไป โดยเป็นจุดอ่อนให้พรรคฝ่ายค้าน ใช้เป็นประเด็นโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง ทั้งความล้มเหลวของยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายและงานการข่าว ขณะเดียวกัน ยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพภายในพรรคร่วมรัฐบาล เฉพาะอย่างยิ่งความไม่พอใจทั้งต่อทำเนียบนายกรัฐมนตรีมันโมहन สิงห์ ของอินเดีย เกี่ยวกับการยอมรับการแพร่กระจายการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ในอินเดีย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนานาชาติในการขยายการลงทุนโดยตรงในอินเดีย และเป็นอุปสรรคต่อยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่รัฐทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเป็นประตูเปิดสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กลุ่มต่อต้านรัฐบาลอินเดียอาจแยกออกเป็นหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่

1) การก่อการร้ายของกลุ่มนิคมลัทธิเหมา (Maoists/Naxalite) ซึ่งปัจจุบันมีอิทธิพลอยู่ในรัฐพิหาร ฌาซันท์ เบงกอลตะวันตก โอริสสา ฉัตติสครห์ และอานธรประเทศ หรือที่เรียกว่าเขต Red Belt ซึ่งที่ผ่านมามีการก่อการร้ายอย่างดุเดือดมาก ขึ้น รัฐบาลถือว่าภัยคุกคามจากกลุ่มนิคมลัทธิเหมาเป็นปัญหาระดับชาติที่ร้ายแรงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกลุ่ม People's War Group (PWG) ผวนวกับกลุ่ม Maoist Communist Center จัดตั้งกลุ่ม The Communist Party of India (CPI/Maoist) ขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.2004 โดยมีการเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงโจมตีเป้าหมายด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางรถไฟ ถนน โรงไฟฟ้า และสถานีสื่อสาร โดยเมื่อปลายมีถุนายน 2009กลุ่มนิคมลัทธิเหมายึดหมู่บ้าน Lalgahar

รัฐเบงกอลตะวันตก จนนำไปสู่การส่งกำลังทหารเข้าสลายฐานที่มั่นของกลุ่มนิคมลัทธิเหมาในรัฐเบงกอลตะวันตก ดังนั้นอินเดียจึงต้องหามาตรการรับมือกับกลุ่ม Naxal อย่างใกล้ชิดมากขึ้น นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีมันโมहन สิงห์ และนายปาลานียัปัน จิตัมบาราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอินเดีย ก็ได้กล่าวว่า การเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มนิคมลัทธิเหมาเป็นภัยคุกคามร้ายแรงที่สุดต่อความมั่นคงภายในของอินเดีย โดยกลุ่ม CPI/M เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุร้ายของกลุ่มนิคมลัทธิเหมาที่ทำให้มีผู้เสียชีวิต 180 คนตั้งแต่ต้นปี ค.ศ.2009 ทั้งนี้ สิงห์เชื่อว่าการประกาศให้กลุ่ม CPI/M เป็นกลุ่มก่อการร้ายจะช่วยยับยั้งและสกัดกั้นการเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มนิคมลัทธิเหมา ในทาง

ตรงข้ามหากอาจเป็นปัจจัยกดดันให้ CPI/M และกลุ่มนิยมลัทธิเหมาเคลื่อนไหวก่อเหตุตอบโต้รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นอินเดียมากขึ้น

2) การก่อการร้ายจากกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในแคชเมียร์ ซึ่งมีพื้นที่ในรัฐดังกัวและอินเดียกล่าวหาว่าปากีสถานให้การหนุนหลัง ทั้งนี้ ความขัดแย้งด้านพรมแดนแห่งนี้ส่งผลให้เกิดสงครามใหญ่ระหว่างอินเดียกับปากีสถานถึง 33 ครั้ง ในปี ค.ศ.1947 ค.ศ.1965 และ ค.ศ.1999

3) กลุ่มแบ่งแยกดินแดนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อินเดียเผชิญวัฏจักรการเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้ายบริเวณพื้นที่รัฐทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาโดยตลอด หรือที่เรียกว่า “Seven Sisters” ประกอบด้วย อัสสัม นาคาแลนด์ มณีปุระ มิโซรัม เมฆาลัย ตรีปุระ และอรุณาจัลประเทศ โดยรัฐอัสสัม นาคาแลนด์ และมณีปุระเป็นพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวรุนแรงที่สุด ขณะที่บางพื้นที่ของรัฐอรุณาจัลประเทศ เมฆาลัย และตรีปุระได้รับผลกระทบบางส่วน ซึ่งมีกลุ่มแบ่งแยกดินแดนปฏิบัติการอยู่หลายกลุ่ม ปัญหาการเคลื่อนไหวของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์และความเป็นมาที่ยาวนาน ทั้งปัญหาเชื้อชาติและศาสนา ตั้งแต่อินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อปี 2490 และสถานการณ์ลุกลามขยายตัวมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเป็นไปด้วยความยุ่งยากและมีแนวโน้มยืดเยื้อ แม้อินเดียต้องการใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นจุดเชื่อมต่อในการดำเนินนโยบายมุ่งตะวันออก (Look East Policy) เพื่อดำเนินนโยบายเชิงรุกต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลอินเดียมีมาตรการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในประเทศดังกล่าว โดยการจัดตั้งหน่วยรักษาความมั่นคงแห่งชาติประจำภูมิภาค 4 แห่ง ที่เมืองมุมไบ กัลกัตตา เซนไน และไฮเดอราบัด การจัดตั้งหน่วยสอบสวนกลางแห่งชาติ การจัดตั้ง Quick Response Team / Special Intervention Unit ประจำรัฐ เพื่อให้เป็นหน่วยตอบโต้การก่อการร้ายอย่างทันท่วงที ตลอดจนการจัดตั้งกลไกการประสานงานระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลแห่งรัฐ สำหรับมาตรการต่อกลุ่มนิยมลัทธิเหมา นั้น รัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาจากสาเหตุรากเหง้า คือการพัฒนาด้านการพัฒนาในพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มนิยมลัทธิเหมา และการแก้ไขระบบการประสานงานของหน่วยงานความมั่นคงระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลของรัฐ

นอกจากนี้ การก่อเหตุต่างๆ อินเดียเชื่อว่ามีเชื่อมโยงกับปากีสถาน โดยความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและปากีสถานนับได้ว่าอยู่ในสถานะตึงเครียด หลังจากเกิด เหตุก่อการร้ายที่เมืองมุมไบเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2008 และต่อมาเกิดเหตุลอบวางระเบิดสถานเอกอัครราชทูตอินเดีย ณ กรุงคาบูลเมื่อเดือนตุลาคม 2009 ซึ่งอินเดียเชื่อว่า หน่วยข่าวกรองปากีสถาน (ISI) มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ครั้งนี้ ทั้งนี้ อินเดียมีท่าทีที่แข็งกร้าวต่อปากีสถานและมีจุดยืนชัดเจนที่จะไม่รื้อฟื้นการเจรจา composite dialogue กับปากีสถาน เว้นเสียแต่ปากีสถานจะแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินการจับกุมตัวผู้ก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ก่อการร้ายที่มุมไบมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม และกวาดล้างค่ายผู้ก่อการร้ายในปากีสถานอย่างจริงจัง โดยปัจจุบันอินเดียพยายามดำเนินการทางการทูตทั้งในระดับทวิภาคีและเวทีระหว่างประเทศเพื่อชักจูงให้มิตรประเทศร่วมกันกดดันปากีสถานในเรื่องการกวาดล้างการก่อการร้าย

สรุป

ถึงแม้อินเดียจะเป็นประเทศที่ถูกจับตามองว่าจะก้าวมาเป็นประเทศมหาอำนาจเคียงคู่กับจีน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าอินเดียเผชิญภัยคุกคามทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ.2000-2014 อินเดียได้ให้ความสำคัญภัยคุกคามจากจีนขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียใต้ ทั้งทางบก และทางทะเล ส่งผลให้อินเดีย ได้พยายามพัฒนาศักยภาพทางทหารอย่างจริงจังด้วยการเพิ่มกำลังทางเรือ และการพัฒนาขีปนาวุธพิสัยไกล เพื่อคานอำนาจการขยายอิทธิพลของจีน ในขณะที่ภัยคุกคามจากปากีสถานนั้นกลายเป็นภัยคุกคามที่รองลงไป ซึ่งการคานอำนาจจะหว่างกันเป็นเรื่องของการพัฒนาขีปนาวุธเพื่อข่มขู่กันเท่านั้น ซึ่งอินเดียมีศักยภาพที่เหนือกว่าอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตาม การที่อินเดียจะก้าวมาเป็นมหาอำนาจของโลกด้านความมั่นคงดังที่หลายฝ่ายจับตามอง อาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากบทบาทที่อินเดียเล่นยังคงเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเท่านั้น อีกทั้งยังไม่สามารถดูแลความสงบภายในภูมิภาคเอเชียใต้ได้ ซึ่งยังคงถูกประเทศมหาอำนาจใช้เป็นพื้นที่ขยายอิทธิพล อีกทั้งยังต้องคานอำนาจจากจีนที่เข้ามาในภูมิภาค ดังนั้นบทบาทของอินเดียในภูมิภาคจึงเหมือนเป็นฝ่ายที่ตึงรับมากกว่า แทนที่จะแสดงบทบาทเชิงรุกอย่างเต็มตัว นอกจากนี้ วาทกรรมที่ว่าอินเดียจะก้าวมาเป็นมหาอำนาจของโลก อาจคงเป็นเพียงเครื่องมือที่ประเทศตะวันตกใช้เอาใจอินเดีย เพื่อคานอำนาจกับจีนเท่านั้น ซึ่งการที่อินเดียจะก้าวมาเป็นมหาอำนาจของโลกได้ อินเดียต้องรักษาเสถียรภาพภายในภูมิภาคเอเชียใต้ให้มั่นคงก่อน และก้าวออกมาแสดงบทบาทภายนอกภูมิภาคแล้ว จึงจะอาจกล่าวได้ว่าอินเดียเป็นประเทศที่น่าจับตามองที่มีสิทธิ์จะเป็นมหาอำนาจของโลก

เอกสารอ้างอิง

- สอท.ไทย ณ กรุงนิวเดลี อินเดีย. ม.ป.ป.. นโยบายต่างประเทศของอินเดีย. สืบค้นจาก www.thaiemb.org.in/th/information/infor_02.php
- สอท.ไทย ณ กรุงนิวเดลี อินเดีย. ม.ป.ป.. **Rise of India: พัฒนาการของการก้าวไปสู่ความเป็นมหาอำนาจของอินเดีย ทางด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมในเวทีโลก.** สืบค้นจาก www.thaiemb.org.in/th/information/infor_04.php
- สุชล เค. ชิงห์. 2014. อินเดียและออสเตรเลียเปลี่ยนแปลงพลวัตในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก. **Asia Pacific Defense Forum.** สืบค้นจาก apdforum.com/th/article/rmiap/articles/online/features/2014/11/25/india-australia-framework?format=mobile
- อักษรศรี พานิชสาส์น. 2014. เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ในยุคสี่จีนผิง. สืบค้นจาก www.bangkokbiznews.com/blog/detail/574835
- B. M. Udgaonkar. 1999. **India's nuclear capability, her security concerns and the recent tests, Indian Academy of Sciences.** Retrieved from http://en.wikipedia.org/wiki/India_and_weapons_of_mass_destruction
- D.K. Pathak. 2004. **Country Report: India.** Retrieved from www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No71/No71_12PA_Pathak.pdf
- NDTV. 2012. **BrahMos supersonic missile successfully test fired off Goa coast.** สืบค้นจาก www.ndtv.com/article/india/brahmos-supersonic-missile-successfully-test-fired-off-go-a-coast-369978
- NDTV. 2012. **India successfully test-fires Agni-1 ballistic missile.** สืบค้นจาก www.ndtv.com/article/india/india-successfully-test-fires-agni-i-ballistic-missile-304260
- Rehman, S. 1999. "Chapter 3§ A Man in a Hurry for the Bomb." **Long Road to Chagai:** 1 (1): 21-23.
- The Guardian. 2009. **Pakistan Releases 'father' of Nuclear bomb from House arrest..** Retrieved from www.theguardian.com/world/2009/feb/06/nuclear-pakistan-khan
- Weekly Blitz. 2009. **War clouds hovering over South Asia.** Retrieved from military.wikia.com/wiki/Pakistan_and_weapons_of_mass_destruction